

Themadag Arbeidsparticipatie en Schulden

‘Niet te lang overleggen, ga vooral doen’

Professionals op het terrein van werk & inkomen worden dagelijks geconfronteerd met financiële problemen van cliënten. Geldzorgen staan de weg naar en behoud van werk vaak in de weg. Een goede samenwerking met schulphulp is van groot belang. ‘We hebben elkaar nodig.’

Op de Themadag Arbeidsparticipatie en Schulden georganiseerd door het Kenniscentrum Inclusieve en Sociale Werkgelegenheid¹ en Schouders Eronderop 20 mei bleek hoe groot de urgentie is. Allerlei professionals, zowel in de schuldhulp als op het gebied van werk en inkomen, maken zich zorgen.

‘Corona zorgt ervoor dat ook nieuwe groepen – zoals jongeren, ondernemers – in financiële problemen komen’, begint Paula Mensink, projectleider van het kenniscentrum. ‘Dit zijn groepen die op zoek moeten naar ander werk en die soms te maken hebben met snel oplopende schulden’.

Maar de werelden van werk en inkomen en schuldhulp weten elkaar steeds beter te vinden, weet projectleider Anne Vreeman van Schouders Eronder. ‘Dat is belangrijk, schuldhulpverleners kunnen het niet alleen.’

Leernetwerk

Eerder leidde Anne Vreeman het leernetwerk Arbeidsparticipatie en Schulden van het Kenniscentrum en Schouders Eronder, bedoeld om een brug te slaan tussen de twee – soms nog gescheiden - werelden. In een zestal sessies gingen professionals van verschillende gemeenten en werkbedrijven met het thema Schulden aan de slag.

¹ Het Kenniscentrum inclusieve en sociale werkgelegenheid is een samenwerking van [SBCM](#), het Kenniscentrum en A&O-fonds sociale werkgelegenheid, en [Cedris](#), de landelijke vereniging voor een inclusieve arbeidsmarkt.

Aan de hand van de Schouder Eronder Methode werden tijdens het leernetwerk vraagstukken rondom de samenwerking tussen werk & inkomen en schulpverlening verder uitgediept. Waar schuurt het? Heeft dat te maken met de samenwerking binnen de keten, is er een gebrek aan middelen of mankracht? 'We zijn allemaal vaak geneigd om meteen in oplossingen te denken, maar met deze methodiek pellen we eerst het vraagstuk goed af.' Op de Themadag Arbeidsparticipatie en Schulden worden ontwikkelingen juist weer in een groter perspectief geplaatst.

'Laten we het vooral eenvoudiger maken, dat is broodnodig'

Wethouder Huib van Olden van de gemeente 's-Hertogenbosch en voorzitter van het SBCM roept professionals op vooral dé inwoner met geldzorgen centraal te stellen. 'Verplaats je in de mensen die in de rij staan van de voedselbank.'

De wethouder windt er geen doekjes om. Hij kent de verhalen van de kastjes en de muren, van mensen die bedolven raken onder de opstapelende rekeningen, over logge instanties die langs elkaar werken. 'We hebben het over 1,5 miljoen mensen met problematische schulden.'

Slimme samenwerking is noodzakelijk om deze burgers goed te helpen, zegt hij. 'Laten we het vooral eenvoudiger maken met z'n allen. Nederland is een gruwelijk ingewikkeld land geworden en we weten door de toeslagenaffaire allemaal heel goed waar dát toe kan leiden.'

Die 'vereenvoudingsslag' vraagt om een goede samenwerking met allerlei partners. 'Dat vraagt om partijen die over de eigen schutting, over het belang van de eigen organisatie, heen durven te kijken.' Met het belang van de inwoner met geldzorgen altijd voorop. 'We redeneren nog te veel vanuit het systeem, vanuit de functie. Daar

betrap ik mezelf ook soms op. Maar we moeten ons echt voortdurend afvragen hoe het leven van die burger met geldzorgen er uit ziet en hoe we hem of haar nu goed van dienst kunnen zijn.’

‘Laat mij maar op de bank zitten’

Bertjan Heijting, jobcoach bij het werkbedrijf Rijk van Nijmegen nam deel aan het leernetwerk. Veel van zijn cliënten die hij begeleidt, kampen met geldzorgen en zitten met vragen. ‘Zo ben ik me steeds meer in de schuldenproblematiek gaan verdiepen.’

Heijting weet hoe groot de schaamte bij cliënten is om geldzorg te bespreken. ‘Maar wanneer je het vertrouwen van een cliënt hebt gewonnen, dan pas komen de verhalen.’

De jobcoach probeert zijn cliënten met financiële vragen zo goed mogelijk te verder te helpen. ‘Het systeem is ook zo ingewikkeld gemaakt, zeker voor mensen met een flexbaan of een nulurencontract.’ Zijn cliënten hebben vaak met veel instanties te maken en verstrekte toeslagen worden meestal achteraf verrekend, met alle gevolgen van dien. Heijting vreest dat zijn cliënten hierdoor kansen laten liggen. ‘Weet je, het loont in hun ogen niet om te gaan werken. Laat mij maar lekker thuiszitten, hoor ik dan. Dat is natuurlijk zonde.’

Reden voor de Nijmeegse jobcoach om zich verder in de materie te verdiepen en deel te nemen aan het leernetwerk van Schouders Eronder. Inmiddels staat het onderwerp ook binnen het werkbedrijf Rijk van Nijmegen – door zijn inzet – hoger op de agenda. ‘We zetten nu echt stappen, zoeken ook samenwerking met andere partners. Dat loopt nog niet altijd even vlotjes, maar zaken komen wel in beweging. Het management is inmiddels doordrongen van deze problematiek.

Liesbeth Verkuyl, docent Hogeschool van Amsterdam

‘We moeten met elkaar de tango dansen’

Samenwerken is niet eenvoudig, weet Liesbeth Verkuyl, docent aan de Hogeschool van Amsterdam. ‘Maar neem de tijd om elkaar te leren kennen en houd het gemeenschappelijk belang – dé cliënt – goed voor ogen.’

‘De intentie van allerlei regels en wetten is om de burger te ondersteunen, maar in de praktijk wringt het toch vaak’, stelt Liesbeth Verkuyl. Niet gek, professionals hebben te maken met de We Schuldhelpverlening (WGS), met de Participatiewet en de WMO. Wetten met elk een eigen strategie, structuur én werkwijze. ‘Vind je het dan gek dat een cliënt bijna vermorzeld wordt in het systeem?’ Verkuyl weet hoeveel flexibiliteit er nodig is van professionals om het juiste te doen.’

En om die burger goed te helpen, is het belangrijk dat professionals elkaar leren kennen en is het cruciaal dat er verbinding wordt gezocht tussen uitvoering en beleid. ‘We moeten met elkaar de tango dansen. Met de cliënt en die samenwerkingspartners. Geen makkelijke dans, want de dans is aan allerlei regels gebonden. Je moet daarom wel afspraken maken over hoe we samen die vloer opgaan.’

Polka

Verkuyl benadrukt dat er in de praktijk vaak geen tango maar een polka zal moeten worden gedanst. Om zaken goed te regelen, moet er samengewerkt worden met niet één maar met veel meer partners, door allerlei lagen van organisaties heen.

Om te voorkomen dat de dans meer op een gevecht gaat lijken, is het belangrijk om soms ‘een stap achter uit te doen’. ‘Terug naar het doel, waarom zitten we hier? En dat is natuurlijk toch om de cliënt de beste ondersteuning te bieden.’

Belangrijk daarbij is dat samenwerkingspartners begrip voor elkaar hebben, voor elkaars taken en organisatiebelangen. ‘Neem de tijd om elkaar te leren kennen, investeer in die relatie, zoek die verbinding en hou het gemeenschappelijk belang voor ogen’, luidt het advies.

Samenwerken is en blijft mensenwerk, benadrukt Verkuyl.

‘Organisaties werken niet samen, ménsen werken samen. Daarom is het zo belangrijk dat mensen elkaar weten te vinden, anders levert dat heel veel frustratie op. Zowel bij de cliënten als betrokken professionals.’

Maar, zo concludeert Verkuyl, ‘zonder wrijving, geen glans.’

‘Samenwerken is nu eenmaal niet eenvoudig, maar de realiteit is wel dat we elkaar nu eenmaal nodig hebben. Zeker bij complexe problematiek als schulden. Dit kun je niet alleen. Daarom: stél de gezamenlijke opdracht centraal, heb geduld en houd er plezier in.’

Els Wanten, personeelsconsulent Ergon

Aandacht voor financiën levert werkbedrijf veel op

‘Voor mensen met een arbeidsbeperking is het vaak niet zo eenvoudig om geldzaken zelf goed te regelen. En juist de overstap van bijstand naar werk is complex, daar hebben onze medewerkers vaak hulp bij nodig.’

Els Wanten, personeelsconsulent bij Ergon, ‘de centrale balie voor werk’ in de regio Eindhoven, weet heel goed hoe geldzorgen medewerkers in de weg kunnen staan. ‘De schaamte om het onderwerp bespreekbaar is groot en schulden hebben een grote impact op het welzijn.’

Om die reden heeft Ergon een financieel loket opgericht, bedoeld voor de 2.400 medewerkers en ook burgers uit de gemeente Eindhoven kunnen met financiële vragen bij het loket terecht. ‘We

weten hoe hoog de drempel is om hulp te vragen, maar we zijn voor veel van onze werknemers wel die vertrouwde omgeving. We werken voor het loket samen met met Sociaal Raadslieden en Wij Eindhoven.'

Ervaringsdeskundige

Ergon heeft ook ervaringsdeskundige Elly van Bokhoven in dienst genomen. Zij weet wat het betekent om schulden te hebben en probeert haar collega's die met dezelfde zorgen zitten zo goed mogelijk te helpen. Elly: 'Ik vraag het meestal recht op de man af. Door zelf heel open te zijn, komt het gesprek wel op gang. Het helpt natuurlijk dat ik mijn eigen ervaringen kan delen',

Het financieel loket is meer dan alleen een spreekuur, zegt Els Wanten. 'We informeren medewerkers actief, bieden ondersteuning, we hebben een Week van het Geld gehad en proberen op allerlei manieren het onderwerp op de werkvloer bespreekbaar te maken. Het loket is een volwaardig onderdeel van ons bedrijf geworden.'

Een belangrijke tip uit Eindhoven: 'Ga met het thema aan de slag, bij gemeenten zien we vaak dat het vooral veel óver schulden wordt gepraat, maar kom vooral in actie.'

Meer informatie

Handige instrumenten en tool:

- www.inclusiefwerkt.nl/schuldenenwerk
- Jobcoach René van Ergon: <https://www.inclusiefwerkt.nl/ervaringen/met-e-learning-schuldenproblematiek-help-je-mensen-met-geldzorgen/>

Voor meer informatie:

Schouders Eronder, projectleider Anne Vreeman - a.vreeman@schouderseronder.nl

Kenniscentrum Inclusieve en Sociale Werkgelegenheid, Paula Mensink - p.mensink@caop.nl